

Έρευνα για τις Ελληνίδες μετανάστριες στην Αυστραλία

To 400σέλιδο βιβλίο «Black Night White Day, Greece born women in Australia, a longitudinal Story», εκδόσεις Avago Books, συνέγραψαν οι Ρέτζιναλντ Απλεγιαρντ, επίτιμος καθηγητής Οικονομικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αυστραλίας, η κοινωνιολόγος Αννα Αμπρά και ο Τζον Γιαννάκης, επιστημονικός συνεργάτης σε πανεπιστήμια της Αυστραλίας.

«Αλίμονο στη μοίρα μας,
κρίμα στο ριζικό μας!
Τρεις αδερφάδες είμαστε,
κ' οι τρεις κακογραμμένες,
η μια 'χτισε το Δούναβη,
κ' η άλλη τον Αφράτη
κ' εγώ η πο στερνότερη,
της Αρτας το γιοφύρι...»

Aυτό το δημοτικό τραγούδι χρησιμοποίησε η κοινωνική ερευνήτρια Αννα Αμπρά, για να μιλήσει για τη μετανάστρια: επειδή η γυναίκα, ακόμη και στο πεδίο της μετανάστευσης, είναι αφανής, «θαμμένη στα θεμέλια, ωστόσο στεριώνει γέφυρες ενώνοντας λαούς...».

Η μελέτη της, «Μαύρη νύχτα, Ασπρη μέρα», σαν αυτή που ονειρεύονταν να ζήσουν οι ξενιτεμένες, είναι ένα έργο ζωής: παρακολουθεί για σχεδόν 45 χρόνια τις ιστορίες 78 Ελληνίδων που έφυγαν από τα χωριά της πατρίδας τους για να εγκατασταθούν στην Αυστραλία στη δεκαετία του 1960.

Νεαρά κορίτσια που με χίλιους κόπους έπεισαν τους δικούς τους να τους επιτρέψουν να αποδεχτούν την πρόσκληση της αυστραλιανής κυβέρνησης που επιχειρούσε να φέρει μια κάποια ισορροπία στο ισοζύγιο Ελλήνων ανδρών - γυναικών στην Αυστραλία.

Ετσι, περισσότερες από 7.000 γυναικες παράποναν τη σκληρή ζωή τους στα βουνά ή στα άγονα τότε νησιά, τη συχνά πολυμελή και φτωχή οικογένειά τους, που αδυνατούσε να τις στηρίξει, και μετά μια σύντομη εκπαίδευση στα αγγλικά και τα οικιακά έφυγαν για το άγνωστο με την ελπίδα να αλλάξουν τη ζωή τους, δουλεύοντας σε εργοστάσια υφαντουργίας ή τυποποίησης φρούτων ή ως... υπηρεσία σε σπίτια.

«Αυτές οι γυναίκες δούλεψαν πάρα πολύ σκληρά, ήταν αποφασισμένες ότι θα δουλέψουν σκληρά για να πετύχουν και πετύχανε. Το ρίζωμα των μεταπολεμικών Ελλήνων μεταναστών στην Αυστραλία οφείλεται στις γυναίκες», μας λέει η κ. Αμπρά, συνοψίζοντας 45 χρόνια έρευνας. Και δεν κρύβει τον μεγάλο σεβασμό που τρέφει γι' αυτές τις γυναίκες, «τους αγώνες τους και τις επιτεύξεις τους».

Η ψυχή και το χούι

Βασικοί χρονικοί σταθμοί της έρευνας ήταν η αρχική επαφή το 1964, πριν φύγουν από την Ελλάδα, η πρώτη επαφή στην Αυστραλία το 1965-66, δέκα χρόνια μετά το 1976, το 1987-89 και την τριετία 2006-09, ενώ αρκετές από τις τελευταίες επαφές έγιναν και στην Ελλάδα, καθώς μερικά άτομα είχαν επιστρέψει.

Τι της έχει μείνει;

Κατ' αρχάς η συνειδητοποίηση ότι ο μετανάστης και να θέλει δεν μπορεί να αφομοιωθεί, αφού «πρώτα βγαίνει η ψυχή και μετά το χούι»...

Δεύτερον, ότι οι προβλέψεις μπορεί να σε εκπλήξουν:

«Κανείς δεν πίστευε ότι τα παιδιά τους θα προκόψουν, ούτε οι δασκάλες τους ούτε οι ίδιοι οι γονείς τους, αλλά τελικά πήγαν πολύ καλά. Δεκαπέντε χρόνια αργότερα τα ποσοστά εισαγωγής τους στα πανεπιστήμια ήταν υψηλότερα του μέσου όρου των ίδιων των Αυστραλών».

Παιδιά που αποτέλεσαν γέφυρες στην επικοινωνία γονιών και νέας πατρίδας και στην αρχή «κλοιούσανε» για τα ελληνικά που μιλούσαν στην οικογένεια, αλλά μεγαλώνοντας ήταν

ευγνώμονες και περήφανοι.

«Μάλλον γι' αυτό τα ελληνικά είναι η δεύτερη γλώσσα που μιλιέται στην Αυστραλία», λέει η συνομιλήτριά μας.

Τι έπαιξε ρόλο;

«Οι αξίες των γονιών τους: μπορεί οι ίδιοι να ήταν αμόρφωτοι, αλλά είχαν την αξία της προκοπής και της μόρφωσης μέσα τους. Για να προβλέψουμε την πορεία των παιδιών των μεταναστών, οφείλουμε να δούμε ποιες είναι οι αξίες τους...».

Το πιο σημαντικό;

«Συνειδητοποίησα την αξία των γυναικών. Οι γυναίκες ρίζωσαν αυτές τις οικογένειες: όταν λένε ότι θέλουν να κάνουν ένα σπιτικό και ανοίγουν σπίτι βάζουν τα θεμέλια για μια κοινότητα που ακόμη και με την εκμετάλλευση - γιατί υπάρχει εκμετάλλευση, ωστόσο είναι αυτή που προστατεύει τον μετανάστη που φτάνει σε έναν ξένο τόπο χωρίς καμία ουσιαστική βοήθεια...».

Γιατί, τι κι αν προβλέπονταν σχετικές υπηρεσίες ή μαθήματα αγγλικών; Ποια είχε το κουράγιο μετά δύο βάρδιες σκληρής δουλειάς να πάει στο μάθημα ή σε μια υπηρεσία, στην οποία δεν θα μπορούσε να συνεννοθεί;

Η Αννα Αμπρά

Τι θυμάται από αυτήν την έρευνα ζωής;

- Την κοπέλα από τη Σκιάθο, που αισθανόταν τελείως μόνη και απελπισμένη «και μου έλεγε “εδώ και τα δένδρα είναι ξένα, ακόμα και ο κόρακας το κρα το λέει αλλιώτικα”».

Μετά από 43 χρόνια τη βρήκα στο νησί της με τα τρία της παιδιά, στο δικό της ξενοδοχείο όπου και με φιλοξένησε.

- Την κοπέλα από ένα λασπονώρι στις Σέρρες που «όταν με είδε να πλησιάζω έτρεξε με αγκάλιασε και μου είπε “δεν ξέρω ποια είσαι, αλλά είσαι δικιά μας, πότε θα ξανάρθεις”; Την ξανάδα με όλη την οικογένεια και την κόρη της, γιατρό ερευνήτρια στο πανεπιστήμιο».

- Την οικογένεια που είχε γυρίσει από την Αυστραλία με τις δύο έφηβες κόρες της. «Τους είδα όταν οι κόρες ήταν 30 ετών. Μια πιο σιωπηλή και μια γεμάτη οργή. “Με ποιο δικαίωμα με φέραν εδώ. Γιατί με ξερίζωσαν; Πώς θα βρω εγώ ρίζες; Αν θα κάνω δικά μου παιδιά, θα απλώσω ρίζες μέσα τους κι εκείνα όπου θέλουν να πάνε”».

- Τα λόγια μιας μάνας που είχαν φέρει οι δικοί της στην ξενιτιά: «Εδώ